

Становище
за дисертационен труд
за получаване на научно-образователна степен “доктор”
по професионално направление 3.3 “Политически науки“ (Публична
администрация)

Автор на дисертационния труд: Ваня Илиева

Тема на дисертацията: „Хоризонталните политики в български контекст“

Автор на рецензията: доц. д-р Елена Калфова; катедра „Публична администрация,
СУ „Св. Кл. Охридски“.

1. **Обща характеристика на дисертационния труд**

Дисертационното изследване „Хоризонталните политики в български контекст“ на Ваня Илиева отговаря от структурна и съдържателна гледна точка на изискванията за разработването на подобен вид труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор“.

Представеният труд е с обем от 195 страници, организиран в 3 глави, увод, заключение и приложение. Дисертацията е разработена на основата на представителна научна литература на български и английски език. Цитирането е добросъвестно и допринася за постигане на целите на дисертацията.

Структурата на дисертацията съответства на стандартите на жанра. В първата глава В Увода са дефинирани обект и предмет на изследването, основната теза, целите, задачите, методите на изследването, ограничения. Така изградената рамка на анализ е логична, кохерентна, целите са амбициозни и адресират някои от най-съществените и актуални проблеми пред публичните политики в съвременното управление. Първият е проблема с демографския срив в страната и водената или по-скоро нереализираната политика по въпроса. Вторият изследователски проблем е свързан с подходите и възможностите за реализиране на хоризонтални политики. Докторантката извежда и доказва тезата, че координацията е един от най-съществените проблеми при реализирането на хоризонталните политики в България. Моето лично убеждение е, че моделът на координация или често липсата на такъв е един от най-съществените проблеми през публичното управление и политики

въобще. За това и смятам, че всяко изследване в тази посока трябва да бъде насърчавано.

Структурата на дисертацията, съответно и изследването следва класически дедуктивен подход. В първа гласа са представени основните понятия, с които авторката си служи в процеса на доказване на докторската си теза. На теоретично равнище е изведено понятие за хоризонтални политики. Разгледано е отношението хоризонтални – секторни политики. Разгледани са възможните негативи и позитиви от приложението на хоризонталния подход. Разработена е ясна методология на изследването. Изборът и е добре обоснован.

Втората глава е най-интересна по мое мнение. Анализирани са моделът на разработване на хоризонтални политики в България. Направена е кратка ретроспекция на навлизането на хоризонталните политики в България. Анализирани са институционалната рамка за провеждане на хоризонтални политика. Проведено е емпирично изследване сред служители в администрацията, което адресира проблемите при изработването на хоризонтални политики в България. Изследването е направено чрез комбинация от анкета и дълбочинни интервюта.

В трета глава е анализирана демографската политика в България. От моя гледна точка, е предимство използваният аналитичен подход - едновременно са разгледани както стратегическите документи, задаващи рамката на политиката, така и институционалната система за нейната реализация. Направени са препоръки за подобрене на координацията в България, които намирам за много полезни.

2. Качества на изследването и използвана методика

Авторката си поставя изключително амбициозни и широкообхватни цели, които адресират някои от най-съществените дефицити в практиката на публичното управление в България. Те включват извеждане на основните характеристики и факторни зависимости на хоризонталните политики, да се анализира капацитета за провеждане на хоризонтални политики в България. Освен това, дисертантката си поставя за цел и да изследва конкретния случай на приложение на хоризонталния подход при процеса на планиране и реализиране на демографската политика в страната в периода 2001-2020 г., за да се дефинират особеностите на националните практики, както и да изведе наличните дефицити и предложения за подобряване на процесите. Подобно широкообхватно изследване поставя сериозни предизвикателства, с които Ваня Илиева се справя много добре.

При анализа на приложението на хоризонталния подход в България е използвана комбинация от нормативен анализ и анализ на политиките. По този начин са изведени основните характеристики едновременно на практиката на хоризонталното управление, така и детайлно е анализирана демографската политика в страната.

Общата ми оценка за дисертацията е положителна. Представен е цялостен и защитим текст, резултат на системна и целенасочена работа. Авторката е извършил значителна по обем и с добро качество работа, насочена към идентифициране, обзор и анализ на значителен корпус от информационни източници. Дисертантът демонстрира отлична теоретична подготовка. Поставени са актуални и значими въпроси за развитието на хоризонталните политики и демографската политика и тяхното значение в две посоки: за управленската практика и за значението на демографската политика за икономическото и социалното развитие на страната.

3. Научно-приложни приноси.

Приемам приносите формулирани от авторката и смятам, че те са резултат от нейната самостоятелна работа. Смятам че, Ваня Илиева е успяла в значителна степен да изпълни поставените цели в дисертационното изследване и да докаже защитаваните тези.

Съдържателните приноси на дисертацията са свързани на първо място с идентифициране „слабите места“ в процеса на хоризонталните политики и извеждане на факторите за формулирането и осъществяването на този вид политики, изследвани са проявленията на критичните точки на хоризонталните политики в българската практика, дадени са предложения, които имат потенциал да спомогнат за подобряване на ефективността на демографската политика

4. Оценка на публикациите.

Докторантката представя 8 статии, свързани с темата на дисертацията. Това показва, че е осигурена необходимата публичност на изследователския процес във връзка с разглежданата проблематика. Качество е на нужното ниво и съответства на добрите постижения в изследователската област. Препоръчвам да се потърсят възможности за публикуване и на други езици, освен български. Това би дало допълнителна популярност на постигнатите изследователски резултати.

5. Автореферат.

Изготвеният автореферат е с обем от 41 страници. Той е разработен подходящо, така че дава вярна и точна представа за извършената изследователска работа и резултатите от нея.

6. Препоръки и въпроси

Всяко задълбочено изследване неизбежно поражда въпроси и препоръки за бъдещи анализи. Дисертантката извежда не добрата координация като основен проблем при реализирането на хоризонталните политики. Проблемът е определен като съществен във всички сфери на публичното управление и в секторните публични политики. В тази връзка имам следните въпрос: кои са основните фактори за това?

Институционалната нестабилност на координационните механизми в конкретния случай на демографската политика, също е ясно изведена в дисертационното изследване. Тази нестабилност е причина или следствие от специфични характеристики на демографската политика? Иначе казано, по оста институции – политики кои са факторите, които биха гарантирали по-добър координационен процес?

Ако хоризонталните политики в България, все още са, в най-добрият случай, само общо сечение, пресечна точка на секторните политики, на какво се дължи това и какъв подход би предложила за преодоляването на този проблем?

7. Заключение

Така проведеното дисертационно изследване доказва, че авторката има компетенции за провеждане на научно изследване: тя демонстрира познаване на теоретичните парадигми, базисни умения за анализ на емпирични данни и за анализ на научни факти. Имайки предвид предимствата на дисертационното изследване, убедено препоръчвам на членовете на Научното жури да присъди на Ваня Илиева научно-образователната степен „доктор” по научна специалност 3.3. Политология (Публична администрация).

11.03.2024г.

Рецензент:

доц. Е. Калфова